

A magyar sport finanszírozásának rendszere, különös tekintettel a közpénzügyi vonatkozásokra

Tóth Nikolett Ágnes¹ – Mátrai Gábor²

Absztrakt

A sportnak, mint nemzetstratégia ágazatnak kiemelt szerepe van Magyarország gazdasági, társadalmi fejlődésében, nemzetgazdasági, nemzetpolitikai céljainak sikeres megvalósításában. A sport, a sporttevékenységek támogatása, a sportolás feltételeinek megteremtése, biztosítása – többek között – állami, közfeladat is, ami egyben állami finanszírozást, közpénzekkel való gazdálkodást is feltételez. A közpénzek felhasználásának legfontosabb alapelvei az átláthatóság, az elszámoltathatóság és az integritás, amely szempontok figyelembevétele a sportfinanszírozás területén is meghatározó prioritást kell, hogy élvezzenek. A sport finanszírozásának az extenzív szakaszból át kell lépnie az intenzív fázisba és a sport területén is szükséges előterbe helyezni a legmodernebb, innovatív technológiák bevezetését, fejlesztését, valamint átfogó alkalmazását. A sportra, a sportágazatra fordított költségek, investíciók, a sport ökoszisztémájának további tudatos, átgondolt fejlesztése sokszorosan megtérülő befektetéseknek értékelhetők.

KULCSSZAVAK: sport funkciói, sportfinanszírozás, költségvetés sportkiadásai, TAO-rendszer, sportszatelitszámlák, sportköltségek hatékonysága

JEL-KÓDOK: K39, H51, H25

DOI: https://doi.org/10.35551/PFQ_2023_2_5

1 Tóth Nikolett Ágnes egyetemi docens, Magyar Testnevelési és Sporttudományi Egyetem, r. alezredes, adjunktus, kollégiumvezető, Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar

2 Mátrai Gábor, közgazdász, az IVSZ elnöki tanácsadója és a Digital Europe elnökségi tagja

1. A sport meghatározása, a sportjog, mint sajátos szakjog

A sport a 20. század végére kiemelkedő jelentőségű területté, nemzetstratégiai ágazattá vált. A sport egy rendkívül komplex jelenség, érinti a testkultúrát, az oktatáspolitikát, az egészségügyet, gazdasági és szociálpolitikai jelentősége is egyre nő. Ma már megalapozottan beszélhetünk „sportiparról”. A sport egyre nagyobb bel- és külpolitikai jelentőségre tesz szert, az országimázs növelésének is igen fontos eszközévé vált (Tóth, 2018.).

A sportjog egy sajátos szakjog, mely magában hordoz számos magánjogi és közjogi vonatkozást is. A sportjognak számos közjogi jellemzője van, hiszen többnyire az egyik fél maga az állam, a résztvevők között pedig alá- és fölérendeltségi viszony van. Közjogi jellegű vonatkozások közé sorolhatóak az alkotmányjogi szabályok, az állami sportigazgatás szervezetrendszere, a büntető és szabálysértési tényállások, a sportrendészetet és természetesen a sportfinanszírozás, a sporttevékenységhez fűződő adókedvezmények rendszerét szabályozó jogalkotás is (Tóth, 2019.).

2. A sport alapvető funkciói és finanszírozási háttere, forrásai

A sport, a sporttevékenység alapvető funkcióit az alábbi ábrában alapján összegezhettük (Nádori-Bátonyi,2003.):

1. ábra: A sport alapvető funkciói

A funkciók alapján is megállapítható, hogy a sport világszerte fontos iparágnak számít, és a sport ökoszisztémája – ahogyan már említettük – a magyar nemzetgazdaságnak is kiemelt stratégiai szektora és emellett nemzetpolitikai szempontból is meghatározó, stratégia terület.

A sport társadalmilag hasznos céljainak megvalósítása érdekében az állam meghatározza a szervezett formában történő sporttevékenység gyakorlásának jogszabályi feltételeit. Az országgyűlés a törvényalkotás útján kijelöli a sporttevékenység folytatásának és a sport „működtetésének” jogszabályi feltételeit és intézményes kereteit. A Kormány, mint a közigazgatás csúcsszerve, a sporttal kapcsolatosan ellátja mindazon döntés-előkészítési, irányítási és koordinációs feladatokat, amelyeket a többi ágazatban is. A Kormány felelős a hosszú távú sportstratégia, a sport fejlesztési tervei kidolgozásáért, ennek eredményei az Országgyűlés számára előkészített, sporttal kapcsolatos törvényjavaslatok, határozat-tervezetek (Princzinger, 2010.).

A sporttevékenység elősegítése és biztosítása tehát – többek között – állami feladat, így egyben közfeladat is, ebből következően államháztartási alrendszerekből – elsősorban központi költségvetésből történő – finanszírozást is feltételez (Fazekas, 2009.).

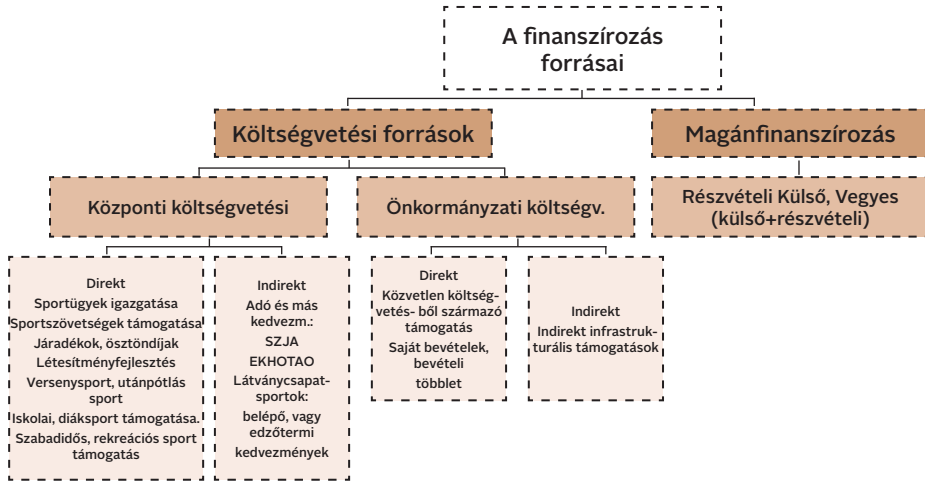
Itt mindenképpen meg kell említeni az Európai Sport Charta-t, ami a lehető legtágabban értelmezi a sport fogalmát és rögzíti, hogy az európai értékrend alapján az állam legfontosabb célja állampolgárai életminőségének, egészségi állapotának javítása.

A hatályos magyar sporttörvény a finanszírozás rendszeréről is rendelkezik: a sporttörvényben, a költségvetési törvényben, az államháztartás működésére vonatkozó jogszabályokban, az állami sportcélú támogatásokról szóló kormányrendeletben, valamint a kiemelt nemzetközi sport- és sportdiplomáciai eseményekről és az azokhoz kapcsolódó költségvetési támogatásokról szóló kormányrendeletben meghatározottak szerint – elsősorban a sportfejlesztési programokon alapuló támogatás előtérbe helyezésével, pályázati úton történő források rendelkezésre bocsátásával – részt vesz az állam a versenysport, az utánpótlás-nevelés, az iskolai és diáksport, az egyetemi-főiskolai sport, a szabadidősport és a fogyatékosok sportja, továbbá a kiemelt nemzetközi sport- és sportdiplomáciai események, valamint a helyi önkormányzatok által ellátott sportfeladatok finanszírozásában.

A sport finanszírozásának struktúráját több megközelítésből is elemezhetjük, ami szerint vizsgálhatjuk a források biztosítását (i) a sporttevékenység alapján, (ii) az intézmény-, szervezeti rendszerének oldaláról, valamint, (iii) a források rendelkezésre állásának módjának, feltételeinek figyelembevételével.

A sporttevékenységek finanszírozási rendszerét az alábbi ábrában bemutatott csoportosítás alapján értelmezhetjük (Keserű-Dénes, 2007.):

2. ábra: A sporttevékenységek finanszírozásának forrásai

Ezen finanszírozási források nemcsak külön-külön, hanem egymással párhuzamosan, egymás mellett is megjelennek, egymást kiegészítik, helyettesítik, felváltják függően a sporttevékenység jellegétől, helyétől, idejétől és természetesen a médiaérdeklődéstől is. Mindemellett az is megállapítható, hogy a fent definiált egyes kategóriák sem jelentenek minden esetben egzakt elhatárolást, gondoljunk csak példaként az állami tulajdonú vállalatok sportszponzorációira, avagy a közszolgálati médiaszolgáltatók sporttartalom vásárlásaira.

3. Állami szerepvállalás a sport finanszírozásában

A továbbiakban a közösségi források felhasználására és ezen belül kiemelten a sport ökoszisztémájának központi költségvetési finanszírozására, közpénzügyi kapcsolataira fókuszálunk, amelyhez szükséges egy kis időbeli visszatekintés is.

A magyar sport finanszírozása 2010. évtől kezdődően jelentős mértékben megváltozott, hiszen a sportszektort rendszerváltást követően, – főként a államnak a finanszírozásból való kivonulása miatt – kialakult forráshiánya addigra tarthatatlanná vált. A helyzet megoldását az állami finanszírozás szerepének újragondolása, jogszabályi keretek általi újbóli meghatározása és a forrásbiztosítás fenntartható, hosszútávú feltételeinek a kialakítása jelentette. A finanszírozási keretek kijelölésében, mint ahogyan azt már korábban is jeleztük, meghatározó szerepe van a sporttörvénynek, amely rögzíti, hogy a sportcélú állami támogatás igénybe vehető

- ▶ jogszabályban meghatározott normatív módon vagy előzetesen kiszámított működési támogatásként szerződés alapján,
- ▶ a sportszervezetek, sportszövetségek, helyi önkormányzatok és a sportköztestületek által összeállított, a szakmai feladatok ellátásának következő évi szak-

mai tervét, valamint annak finanszírozási koncepcióját tartalmazó támogatási kérelem benyújtását és annak elbírálását követően, szerződés alapján, vagy

- ▶ a versenysport, az utánpótlás-nevelés, az iskolai és diáksport, a szakképző intézményben folytatott sport, az egyetemi-főiskolai sport, a szabadidősport és a fogyatékosok sportja, valamint a helyi önkormányzatok által ellátott sportfeladatok támogatására pályázat útján, szerződés alapján.

Az állam a sportszféra finanszírozását közvetlen és közvetett sportcélú támogatások formájában végzi és fontos közpénzügyi garanciális rendelkezéseket is meghatároz.

A közvetlen, vagyis költségvetési forrásból származó forrásokból származó finanszírozást a mindenkor hatályos költségvetési törvény, Áht., Ávr. az állami sport célú támogatások felhasználásáról és elosztásáról szóló 474/2016. (XII. 27.) Korm. rendelet és az állami sport célú támogatások felhasználásáról és elosztásáról szóló a 27/2013. (III. 29.) EMMI rendelet (*EMMI rendelet*) előírásai szabályozzák. A közvetlen költségvetési támogatások közé tartoznak például a sportlétesítmények fejlesztései, valamint a kitüntető címek, járadékok és ösztöndíjak (pl.: Nemzet sportolója, olimpiai járadék, Gerevich Aladár sportösztöndíj, Magyar Sportszillagok Ösztöndíj).

A költségvetés indirekt támogatásai között említhetjük az adó- és egyéb jellegű kedvezményeket, mentességeket, amelyek célja, hogy szabályozás útján juttassa a sportolókat, vagy a sportszervezeteket sporttámogatáshoz, finanszírozáshoz. A személyi jövedelemadóról szóló törvény meghatározza a sportcélú adómentes bevételek körét. Az egyszerűsített közteherviselési hozzájárulásról szóló jogszabály pedig kedvezményes adózási lehetőséget biztosít a hivatásos sportolók, sportmunkatársak, valamint a sporttörvény szerinti sportszakemberek, egy sportszövetség vagy sportszervezet főállású és megfelelő képesítésű munkavállalóinak számára.

2011. év óta meghatározó szerepe van a sport közösségi finanszírozásában a látvány-csapatsportágak részére adható TAO támogatások rendszerének is, amit a későbbiekben részletesebben ismertetünk.

Az alábbi ábra a magyar költségvetés (Lentner-Hegedűs-Nagy, 2022.) 2010-2020 időszakra vonatkozó sportkiadásait mutatja be a sporttevékenységek szerinti, valamint az intézmény-, szervezeti rendszer alapján történő csoportosításban.

3. ábra: A magyar költségvetés sportkiadásai 2010-2020

Év	Sportügylek igazgatása, doppingellenes tevékenységek	Sportszövetségek és szabályozó testületek működésének támogatása ^a	Sportteljesítmények elismerése, járadékok, ösztöndíjak	Sportlétesítmények, edzőtáborok működtetése és fejlesztése	Versenysport- és utánpótlás-nevelés ^b		Iskolai, diáksport ^b	Szabadidősport- (rekreációs sport-)	Összesen
					tevékenység	és támogatása			
2010 ^c	-	2 889	636	21 805	10 656	1 184	1 709	38 880	
2011	184	2 896	2 562	23 834	13 515	1 522	2 173	46 686	
2012	184	3 667	5 309	27 646	16 285	1841	2 344	57 277	
2013	184	11 427	2 482	37 334	16 072	1874	2 557	71 930	
2014 ^d	346	1 276	3 189	72 206	35 046	2 828	4 660	119 551	
2015	484	812	3 006	76 101	38 709	6 937	4 318	130 367	
2016	16 997	767	5 341	283 240	65 668	4 053	4 983	381 048	
2017	45 296	546	298	225 803	62 620	3 512	6 044	344 119	
2018	4 832	509	175	237 563	64 361	3 179	14 206	324 824	
2019	11 359	537	87	266 309	83 275	2 619	8 498	372 685	
2020	23 562	284	185	234 130	167 088	2 660	13 238	441 147	

^a Forrás: az állami, önkormányzati intézmények költségvetési beszámolóit.

^b Az „Egyéb” feladatokkal együtt.

^c Fogyatékosokkal élő iskolai, diáksport tevékenység és támogatási feladataival együtt.

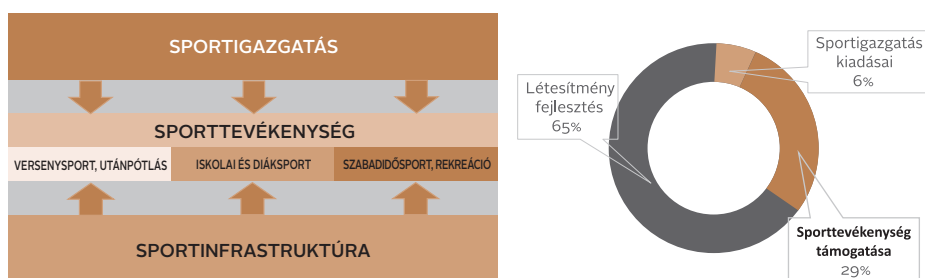
^d 2010. évtől a költségvetési szakfeladat változása miatt az adatok a korábbi évek adataival korlátozottan hasonlíthatók össze.

^e 2014-ben az intézményi beszámolók áttértek a kormányzati funkciók szerinti elszámolásra, ezért az adatok a korábbi évek adataival korlátozottan hasonlíthatók össze.

Az állami és önkormányzati intézmények költségvetéséből származó sportcélú kiadások összege 2010. évről 2020. évre több mint tizenegyszeresére, 38,9 md Ft-ról 441,1 md Ft-ra növekedett, amin belül (i) a sporttevékenységek (versenysport, utánpótlásnevelés, iskolai-, és diáksport, szabadidősport) támogatására fordított összegek 13,5 md Ft-ról 183 md Ft-ra emelkedtek, és az elemzett időszak alatt összességében 670,2 md Ft-t tett ki és (ii) a sportlétesítmények, edzőtáborok fejlesztési, működtetési kiadásai 21,8 milliárd forintról 234,1 md Ft-ra nőttek, és a vizsgált időszakban összesen 1,506 md Ft volt.

Fontos megemlíteni, hogy a sport egyre bővülő és egyre összetettebb ökoszisztémájának hatékony irányítására is kiemelt figyelmet kell fordítani, ezzel is összhangban az időszakban a sportigazgatásra, a sportszövetségek támogatására, a sportlétesítmények elismerésre, ösztöndíjakra, járadékokra 152,3 md Ft került kifizetésre.

4. ábra: A költségvetés sportkiadásainak struktúrája és megoszlása

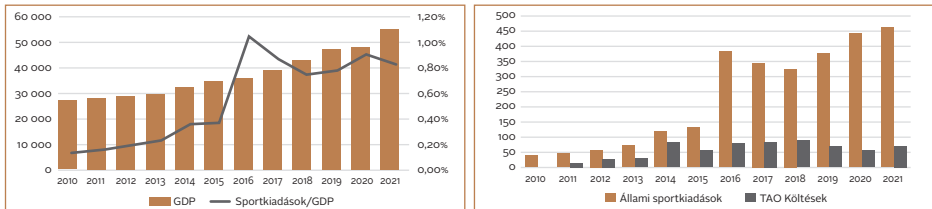
Forrás: saját szerkesztés

Szeretnénk megjegyezni, hogy a költségvetési sportkiadásokat tekintve 2021. évre még nem állnak rendelkezésre hivatalos statisztikai adatok, így azok összesített értékére vonatkozóan becslést tettünk és amit 450-470 md Ft összegben határoztuk meg.

Az állami sportkiadások nagyságrendjét érdemes a GDP-hez viszonyítottan is értékelni, már csak azért is, mert sok esetben találkozhatunk olyan véleményekkel, hogy sportra aránytalanul nagy közpénz hányad kerül elköltsérsre. A rendelkezésre álló adatok alapján megállapítható, hogy a GDP-arányos költségvetési sportkiadások, 2010-2021 időszakban 0,14 és 1,05% értékek között mozogtak, aránya 2010. évben volt a legalacsonyabb, 0,14%-os, míg 2016. évben volt a legmagasabb 1,05% értékkel. Ezen arányok értékelésünk szerint nem tekinthetők kirívóan, vagy túlzóan magasnak, még akkor sem, ha európai összehasonlításban vezető értékek.

5. ábra: A magyar költségvetés GDP arányos sportkiadásai 2020-2021

Év	A bruttó hazai termék (GDP)					A háztartások tényleges fogyasztásának volumenindexe	Bruttó nemzeti jödvelem (GNI), milliárd Ft	GNI/GDP arány, %
	értéke, folyó áron, milliárd Ft	egy főre jutó értéke		volumenindexe	implicit árindeke			
		ezer Ft	euró*					
2010	27 485,1	2 748,5	16 455	101,1	102,5	98,6	26 191,4	95,3
2011	28 538,2	2 861,9	17 167	101,9	101,9	100,9	27 156,2	95,2
2012	28 996,6	2 922,9	17 188	98,7	102,9	97,7	27 769,0	95,8
2013	30 351,9	3 068,0	17 709	101,8	102,8	100,0	29 469,0	97,1
2014	32 804,7	3 324,9	18 408	104,2	103,7	102,2	31 324,1	95,5
2015	34 965,2	3 552,3	19 265	103,7	102,8	102,6	33 291,6	95,2
2016	36 206,7	3 689,3	19 402	102,2	101,3	104,1	35 230,1	97,3
2017	39 274,8	4 012,6	20 255	104,3	104,0	104,5	37 685,7	96,0
2018	43 386,4	4 438,3	21 641	105,4	104,8	104,2	41 687,1	96,1
2019	47 664,9	4 878,1	22 864	104,9	104,8	104,5	46 407,3	97,4
2020	48 411,5	4 965,2	22 295	95,5	106,4	98,1	47 263,8	97,6
2021	55 125,6	5 677,3	24 471	107,1	106,3	104,2	53 392,3	96,9

Forrás: KSH (2022)

* A 2021 évi sportkiadás és TAO becsült érték – 460, illetve 70 milliárd forint

A sportfinanszírozás, az állami sporttámogatás nagyságrendjére vonatkozóan jelenleg nincs nemzetközileg kialakított és elfogadott egységes normarendszer. A Nemzeti Sportstratégiában csak arra vonatkozóan találunk iránymutatást, hogy a hazai állami sportfinanszírozás aránya érje el az EU tagországi sporttámogatásának átlagát.

4. „Hungaricum” a sport finanszírozásban – a TAO rendszer bemutatása

A 2011-es év új időszak kezdetét jelentette a magyar sportfinanszírozás rendszerében, ugyanis egy átfogó törvénymódosítással, a sport szervezeti és intézményi kereteinek alapvető átalakítása mellett jelentős változások történtek a finanszírozás szabályai-ban is, miszerint (i) meg kellett teremteni a sportágfejlesztési programok és stratégiák alapján kidolgozott, a magyar sport fejlesztését és fejlődését segítő sportfinanszírozási rendszert, (ii) az egyes sportszövetségek állami támogatásának előfeltételének szabták a sportágfejlesztési koncepciók kidolgozását, azok szabályozott rendben történő elfogadását, majd megvalósítását, (iii) kialakításra, elfogadásra és bevezetésre került a látvány-csapatsportok indirekt költségvetési támogatási rendszere, a TAO rendszer.

Ez utóbbi kialakítása és működése egyértelmű hungaricumnak tekinthető és fontos megemlíteni, hogy annak módszertanát, bevezetése előtt az Európai Bizottság elfogadta és úgy hagyta jóvá, hogy azt egyedinek, „az átlátható, mérhető, pályázati, valamint program-finanszírozási elemeket előtérbe helyező” európai modellként, és egyben példaértékű konstrukciónak minősített.

Az EU Bizottság úgy határozott, hogy „a magyar sportágzat támogatása adókedvezményt tartalmazó támogatási program révén” elnevezésű támogatási intézkedés-

csomag összhangban van az EUMSZ 107. cikke (3) bekezdésének c) pontjával, illetve hogy a Magyarország által javasolt biztosítékok garantálják a verseny állami beavatkozásból eredő torzulásainak korlátozását, és az intézkedés általános hatása pozitív”, így a programot első körben 2017. június 30-ig hagyták jóvá, majd két alkalommal is meghosszabbításra került az EU Bizottság által és érvényessége most már 2029. június 30-ig szól.

Hasonló program, illetve pályázati alapú sportfinanszírozási rendszer jelenleg csak három uniós országban működik, (i) Csehországban a sportért is felelős minisztérium minden évben közbeszerzési/pályázati programokat ír ki, amelyekre konkrét projektekkel pályázhatnak a sportszervezetek, az állam felügyeli a projektek megvalósítását és eredményességét, (ii) Spanyolországban a Legfelső Sporttanács készíti el a sport egyes területeinek támogatási szerződéseit, ellenőrzi a célok teljesítését és az elszámolásokat, (iii) Olaszországban, pályázati alapon az Olasz Olimpia Bizottság, CONI végzi a kormánytól kapott éves támogatások elosztását a sportszövetségek között.

A TAO rendszer lényege, hogy a társasági nyereséget adót fizető vállalkozások számára lehetővé vált látvány-csapatsportok (labdarúgás, kézilabda, kosárlabda, vízilabda, jégkorong, 2017. évtől röplabda is) támogatása, oly módon, hogy adókedvezmény igénybevételeért „cserébe”, törvényben meghatározott célokra és intenzitás mellett, az egyébként állam részére a központi költségvetés bevételi oldalán jelentkező adóbefizetések egy részét az állam helyett, jogszabályban szabályozott rendben és feltételek mellett a sportágzatban működő szervezetek részére teljesítsék.

A TAO rendszer jelentősége, hogy (i) megteremtette egy új, a korábbiakban a sportban kiaknázatlan, addicionális forrás-bevonásának lehetőségét a gazdasági szférából, (ii) erősíti a kínálati oldalt, mivel a sportinfrastruktúra-fejlesztés következtében nő a sport céljait szolgáló sportlétesítmények, sportterek száma, (iii) serkenti a keresleti oldalt, mert a jobb infrastruktúra és képzettebb szakemberek vonzóbb feltételeket teremtenek a sport, mint az egészségmegőrzés, személyiségfejlesztés, közösségi kohézió, nevelés szempontjából, (iv) közvetlen sportszakmai hatásként, az utánpótlás-nevelés fejlesztését végző közhasznú alapítványok és a sportiskolák támogatása révén elősegíti a sportolói duális karrier (sportolói életpálya) bevezetésének, kiterjesztésének lehetőségét, (v) megteremti a minőségi utánpótlás-nevelés fejlesztéséhez szükséges modern felkészülési és versenyzési lehetőségek biztosításának személyi és tárgyi feltételrendszerét, (vi) elősegíti a közoktatás és a felsőoktatás intézményi keretei között kifejtett sporttevékenység infrastrukturális és tárgyi eszköz igényeinek javítását, fejlesztését, az önkormányzati sportfeladatok ellátását, (vii) biztosítja a képzett, felkészült sportszakemberi állomány alkalmazásának, képzésének lehetőségét, (viii) közvetett sportszakmai hatásként a sportinfrastruktúra-fejlesztés hatásait a többi sportág felkészülése során is érdemben hasznosítani lehet.

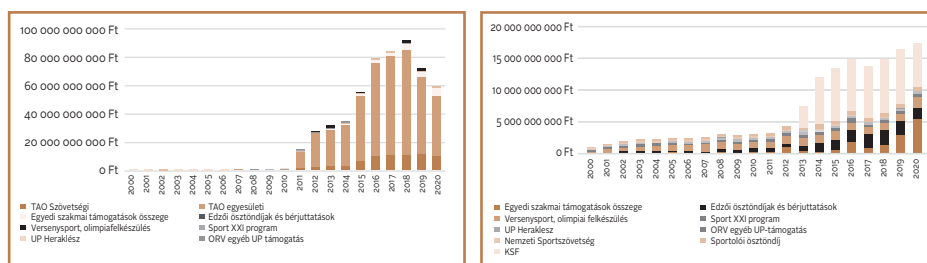
A látvány-csapatsportok támogatására 2011 óta fordított TAO összegekre vonatkozóan nagyon sok információ, adat jelent, jelenik meg, amelyek jellemzően, a lentiekben ismertett összegnél jóval nagyobb nagyságrendűek és döntően nem megbízható forrásokból származnak. Azonban is elmondható, hogy hivatalos összesített

adatokhoz való hozzáférés is igen korlátozott. A TAO költségek meghatározására a MOB által 2022-ben elkészített, az „Olimpiai Sportágak Versenysport-stratégiája 2022-2032” című dokumentumban közzétett számadatokat használtuk.

2011-2021. között a látvány-csapatsportok támogatására fordított szövetségi, valamint egyesületi TAO összege megközelítőleg 650 milliárd forint volt, ami nagyságrendekkel haladta meg a kiemelt sportágakra fordított közvetlen támogatások összegét, ami ezen idő alatt 136 md Ft-t tett ki. Mindez persze érthető, hiszen látvány-csapatsportok eszközigénye a legnagyobb, a legtöbb sportoló mind felnőtt, mind pedig utánpótlás szinten itt sportol, a legtöbb sportszakember itt dolgozik és a nézőszámok is itt legmagasabbak, ami egyben a TAO költségek hatékonyabb felhasználását is feltételezheti, például a fajlagos költségek alacsonyabb szintje miatt.

Bevezetése óta a TAO finanszírozási modellt idehaza számos kritika érte az elmúlt években, főként a labdarúgás vonatkozásában, azonban megállapítható hogy a TAO-támogatások arányosan kerültek felosztásra a látvány-csapatsportok között, nagyságrendileg a következő megoszlásban: közel 40% labdarúgás, 25% kézilabda, 15% kosárlabda, 9% vízilabda, 8% jégkorong, és 2017 óta 3% röplabda és TAO-nak egyébként mindössze 10 százaléka került a profi futballba, a fennmaradó rész az amatőr és az utánpótlás labdarúgás fejlesztését szolgálja.

6. ábra: A látványcsapatsportágak (2011-2020), illetve a kiemelt sportágak állami támogatása (2000-2020)

Forrás: Olimpiai Sportágak Versenysport-stratégiája (2022-232), MOB (2022)

A TAO rendszer egyértelműen pozitív változásokat hozott a magyar sportéletbe, sportökoszisztémába és „igazán nagy változást a piramis alján, a kisvárosi, falusi sportszervezetek életében idézett elő. Számukra olyan infrastruktúrát, eszközkészletet tett elérhetővé a rendszer, amelyek révén számtalan gyereknek és felnőttnek tudtak kulturált sportolási lehetőséget biztosítani. Vagyis a támogatási források nagy nyertesei az amatőrök, a szabadidősport”.

Mindemellett beszélnünk kell a fenálló problémákról is, amelyek egyrészt a nem pontos, nem egységes és nem digitizált adatbázisokból, adatkezelésből, másrészt a forrásfelhasználás ellenőrzési mechanizmusainak, struktúráinak gyengeségéből fakad.

Emellett kiemelten fontos kérdésként kezelendő a sport pénzügyi finanszírozása fenntarthatóságának problémaköre, ugyanis a TAO, illetve az állami támogatások rendszerével szemben az egyik legfőbb „elvárás, követelmény”, a továbbiakban is az

kell legyen, hogy teremtse, szírárdítsa meg, a piaci alapú finanszírozás alapjait, ke-reteit, segítse elő annak fejlődését, fejlesztését, mindenhol, ahol erre lehetőség van.

A sport pénzügyi, finanszírozási hátterének elemzése során mindenképpen fog-lalkoznunk kell a költségek, ráfordítások eredményességével, „megtérülésével” is.

Természetesen megközelíthetjük ezt a kérdést (i) a sportolók, sportszakemberek, sportlétesítmények, sportesemények számának, minőségének alakulása, (ii) a sport-versenyeken elért eredmények alapján, de vizsgálhatjuk (iii) a közvetett hatásokon keresztül is, például az „egészségmegőrzés, a személyiségfejlesztés, a közösségi kohé-zió, nevelés” szempontjainak a figyelembevételével is.

5. A magyar sport infrastrukturális háttere

Mint az a fenti csoportosításból is látható megfelelő infrastrukturális háttér, sport-létesítmények, eszközök nélkül nem lehet hatékony és eredményes sporttevékeny-séget végezni, kiemelt sport eseményeket rendezni és minőségi utánpótlásnevelést folytatni. Mindezt felismerve és értékelve, a Kormány 2014-ben egy 2020-ig szóló átfogó sportlétesítmény-fejlesztési stratégiát fogadott el, amelynek legfőbb célja az volt, hogy Magyarország huszonegy kiemelt sportágban a legrangosabb nemzetközi versenyek házigazdája lehessen, a program emellett figyelembe vette a szabadidő-sport és a sportturizmus kiemelt szempontjait is. A fejlesztési koncepció fókusz terü-letei az alábbiakban határozták meg:

- ▶ kiemelt országos állami sportlétesítmény-fejlesztések (Olimpiai Központok, országos edzőközpontok)
- ▶ regionális, megyei, városi, járási és települési sportlétesítmény-fejlesztések
- ▶ sportági szakszövetségi és egyesületi sportlétesítmény-fejlesztések
- ▶ oktatási intézmények sportcélú létesítmény-fejlesztései – tornaterem és ta-nuszoda fejlesztési program
- ▶ szabadidősport és turizmus fejlesztései
- ▶ hátrányos helyzetű gyermekek sportolási lehetőségeinek fejlesztése.

A program keretében egyebek között megépült, a Groupama Aréna, Pancho Aré-na, Nagyerdei Labdarúgó Stadion, Hidegkúti Stadion, Diósgyőri Stadion, Ilovszky Rudolf Stadion, Fehérvár-Sóstói Stadion, Bozsik Stadion, a Győri Audi Aréna, a Tüskecsarnok, a Mátraházi Edzőtábor, a Duna Aréna, megtörtént a Gerevich Aladár Nemzeti Sportcsarnok fejlesztése, a Tatai Edzőtábor rekonstrukciója, a Hajós Alfréd és Komjádi Béla sportuszodák fejlesztése, valamint TAO támogatás keretében több, mint 300 sportlétesítmény épült és közel 400 újult meg. A Kormány támogatta (és támogatja) több határon túli sportlétesítmény fejlesztését is.

2016. év végén a Kormány további sportinfrastrukturális fejlesztésekről döntött, egyben kiegészítve, pontosítva a korábban elfogadott stratégiát és – bár egyértelműen kimondva nem lett –, de egy esetleges Olimpia megrendezésének sportlétesítmény hátterének megteremtésére is törekedve. A Kemény Ferenc Sportlétesítmény-fejlesztési Program céljaként a hazai verseny-, utánpótlás- és szabadidősport számára (i)

magasabb színvonalú sportszolgáltatások nyújtását, (ii) az olimpiai felkészülés sportszakmai feltételeinek megfelelő biztosítását, továbbá (iii) egyes sportágak elterjedésének és hozzáférhetőségének javítását határozták meg, az állami tulajdonú sportinfrastruktúrafejlesztések megvalósítása révén, a 2017-2022-es időszakra vonatkozóan, főként budapesti és a főváros vonzáskörzetében lévő helyszínekkel (törekedve arra, hogy egyúttal a kijelölt területek teljeskörű rehabilitációja is megtörténhessen).

7. ábra: Nemzeti sportközpontok – Kemény Ferenc program 2017-2022

KEMÉNY FERENC SPORTLÉTESÍTMÉNY-FEJLESZTÉSI PROGRAM	NEMZETI SPORTKÖZPONTOK
Budapesti Atlétikai Stadion és szabadtéri edzőpályák – IX. ker.	Budapesti Olimpiai Központ
Fedett pályás atlétikai multifunkciós csarnok – Észak-Csepel	- Puskás Aréna, Millenáris, BOK csarnok, Kőrscsarnok, Kisstadion,
Új Budapesti Teniszközpont – Észak-Csepel	Nemzeti Sportcsarnok, Gyakorló Jégcsarnok
Budapesti Xtrém Szabadidő Park – Észak-Csepel	Nemzeti Úszó és Vízlabda Olimpiai Központ
Sport és Szabadidőközpont – Észak-Csepel	- Duna Aréna, Dagály-, Hajós-Széchy-, Császár-Komjádi-, Tüske-, Kőér utcai
Új jégcsarnok, uszoda és futókör – Zugló, Budapesti Olimpiai Központ	Veszprémi uszodák, Tüske Csarnok
BOK Sportcsarnok – új „B” Csarnok – Zugló, Budapesti Olimpiai Központ	Északnyugat-magyarországi Általános Olimpiai Központ (Tatai Edzőtábor)
Új Budapesti Velodrom – Óbuda	Szegedi Nemzeti Kajak-Kenu és Evezős Olimpiai Központ
Népliget jelenleg is sportolásra hasznosított területe – Népliget	Balaton Általános Olimpiai Központ (Balatonfűzfő)
Takács Károly Nemzeti Lövészeti Központ – Nagytétény	Közép-magyarországi Általános Olimpiai Központ (Dunavarsányi Edzőtábor)
Nemzeti Lovas Központ – Üllő	Tanuszodák – 27 darab
Dunai Evezős Központ – Ráckeve	Kézilabda munkacsarnokok - Lenti, Békés, Bácsalmás, Sümeg
	Egyéb létesítmények - PickAréna, Mátraházi Edzőtáb., Ormai L. Asztalitenisz Cs.
	Ungvári M. Judo Közp., Kisvárdai, Siófoki Kajak-kenu Pont, Egészségközpont

Forrás: Nemzeti Sportközpontok, Kemény Ferenc Sportlétesítmény-fejlesztési Program

A kiemelt sportlétesítmények vagyongazdálkodását 2023. január 1-től a Nemzeti Sportinfrastruktúra Ügynökség, mint az állam által alapított és a sportért felelős minisztérium irányítása alatt működő költségvetési szerv végzi.

A létesítmények üzemeltetésének, fenntartásának, valamint a rendezvények szervezésének, lebonyolításának kérdéskörét, kiemelten azok költségeire ezen írás keretében most nem térnénk ki, ezt a témát egy újabb dolgozatban szeretnénk részletesen feldolgozni, de az már most kijelenthető: a létesítmények fenntartható, hosszútávú, hatékony működtetése központi elem kell, hogy legyen, arra még nagyobb figyelmet kell fordítani és szükség esetén centralizálni ezen tevékenységeket.

Ezt a célt szolgálhatja, hogy 2023. január elsejétől, az újonnan létrehozott Nemzeti Rendezvényszervező Ügynökségbe olvadt be a Nemzeti Sportügynökség, így a Miniszterelnöki Kabinetiroda feladatkörébe került a Magyarországon megvalósuló, kiemelt nemzetközi sportesemények lebonyolításának, valamint marketing- és kommunikációs tevékenységének támogatása.

A fentiekben bemutatott sportlétesítmény-fejlesztések, és az arra elköltött források értékelésénél mindenképpen szükséges leszögezni, hogy azok több évtizedes elmaradásokat próbáltak, próbálnak pótolni.

A rendszerváltást megelőző két évtizedben, – párhuzamosan a rendszer működésének politikai és pénzügyi fenntarthatatlanságával – a sport infrastruktúrája is jelentős mértékben leépült, a létesítmények több helyen megszűntek, vagy sporttevékeny-

ségre, sportolásra alkalmatlanná váltak. A rendszerváltást követően a struktúraváltás hiánya további lemaradáshoz vezetett. A strukturális megújulás elmaradását és a források folyamatos hiányát az 1996-os sporttörvény sem tudta orvosolni és a sport-szervezetek a túlélésért küzdöttek, miközben a humán- és fizikai tőke folyamatosan amortizálódott. A 2000-es évek elejének állami szerepvállalása azonban gyökeres változást hozott, ugyanis az „éjjeliőr-állam” szerepét a központi fejlesztési stratégiák vették át, megszületett a ma is hatályos, 2004-es sporttörvény, illetve a 2007-es Nemzeti Sportstratégia, amelyhez azonban nem tartozott operatív intézkedési terv, és a szükséges anyagi feltételek sem voltak biztosítva, nem utolsósorban a 2008-as pénzügyi krízisnek is köszönhetően.

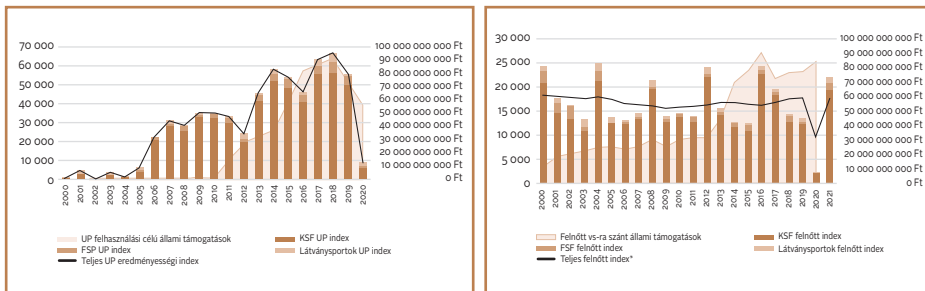
Nem túlzás tehát kijelenteni, hogy 2010-re a magyar sport történetének egyik legmélyebb válsága felé sodródott, és mind az infrastruktúrális háttere, mind pedig a szakemberképzés és a finanszírozása is tarthatatlanná vált, illetve a sportolók száma pedig stagnált.

6. A magyar sport eredményessége, annak mérése – a SP-LISS modell

A sportfejlesztések, sportkiadások és a sporteredmények, az eredményesség kapcsolatával, a Magyar Olimpiai Bizottság által elkészített, „Az olimpiai sportágak versenysport-stratégiája, 2022-2032.” című dokumentum is részletesen foglalkozik, külön elemelve az utánpótlás, illetve a felnőtt versenysport helyzetét. A dokumentum legfőbb megállapítása a következők:

„A felnőtt versenysport felhasználási célra folyósított költségvetési támogatásainak növekedése nem járt együtt az eredményesség növekedésével. Sportszakmai szempontból nem elég hatékonyan lettek felhasználva a támogatások. Ennek egyik oka a szakmai ellenőrzés hiányossága. A sportági szakszövetségek tagsági összetételükből és a humán erőforrás problémáikból adódóan nem voltak képesek sportszakmai szempontból, független nézőpontból ellenőrizni a támogatások felhasználását. A jelenlegi finanszírozás sem egyéni, sem szervezeti szinten nem ösztönöz a legmagasabb szakmai munkára. A támogatások folyósításához nem kapcsolódik egy jól definiált, objektív és ellenőrizhető szempontrendszer. A támogatás fejében a létszámokra és az eredményekre tett vállalások be nem teljesülése a vizsgált időszak alatt nem járt felelősségre vonással, a támogatás volumenében bekövetkező érdemi változással. Ahogyan a vállalások teljesítését vagy túlteljesítését sem követte a támogatások kiigazítása, a források mértékében történő változás általánosságban következtelen, esetleges maradt, a támogatások nem hatottak ösztönzőleg a legmagasabb színvonalú, korszerű, hosszú távra építkező szakmai munkára. A fentiekben felsorolt visszasságok mindegyike súlyos károkat okoz a magyar sportnak. Ezen problémák kijavítása, a finanszírozási rendszer átláthatóbbá, tervezhetőbbé, kiszámíthatóbbá tétele, a felhasználás folyamatos monitorozása és szakmai kontrollja akár már középtávon is hatékonyabb felhasználást eredményezne, ami a versenysportot is sikeresebbé teheti”.

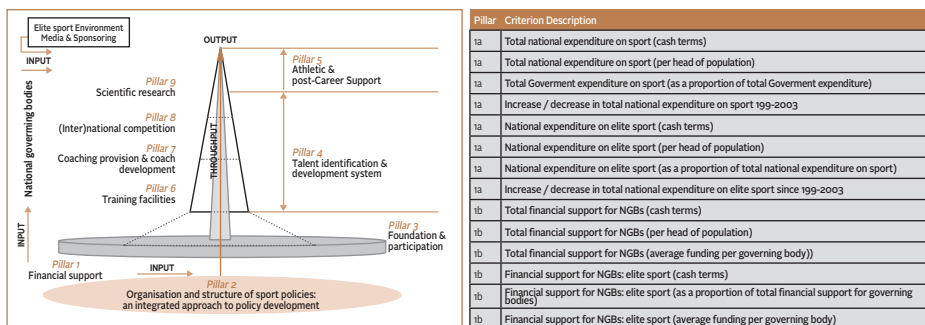
8. ábra: Az utánpótlás fejlesztésére, illetve a versenysportra fordított állami támogatások eredményességének alakulása (2000-2020)

Forrás: Olimpiai Sportágak Versenysport-stratégiája (2022-232), MOB (2022)

Érdekes ennél a pontnál egy kis kitérőt tenni és ismertetni a sport eredményességének mérésére vonatkozó, legismertebb és nemzetközileg is elfogadott módszerét, amelyet mindenképpen érdemes és szükséges rendszeresen is alkalmazni a magyar sport eredményességének áttekintésére, a ráfordított erőforrások hasznosulásának számbavételére, egy-egy ország sportágzatának nemzetközi versenyképességének meghatározására. A SPLISS (Sport Policy Factors Leading International Sport Success) modell kilenc mérési tényező, dimenzió, pillér mentén határozza meg az eredményességet, amelynek csak egyik, de természetesen meghatározó eleme a pénzügyi finanszírozás, támogatás rendszere. A pillérek egymással kölcsönhatásban, egymásra épülve határozzák meg egy-egy ország sportjának eredményességét, nemzetközi versenyképességét, illetve az eredmények elemzése lehetőséget biztosít a pénzügyi források felhasználási hatékonyságának mérésére is, illetve segítheti a döntéshozatal folyamatát, kijelölheti a beavatkozási irányokat, támogathatja a döntéseket. Minden egyes pillér további alkategóriákat tartalmaz, amelyek mentén kerülnek meghatározásra a területek mérési komponensei. Az alábbi ábra a 9 pillért, illetve „a pénzügyi, finanszírozási háttér” pillér alkategóriáit mutatja be részletesen.

9. ábra: A SPLISS modell, annak pillérei és a pénzügyi, finanszírozási pillér mérési területei, alkategóriái

Forrás: WJH Mulier Instituut (2016)

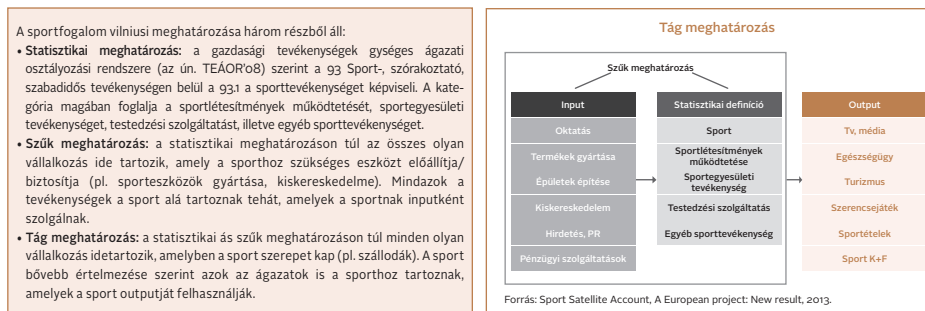
Egy nemzet sportjának versenyképességét, a nemzetközi sportsikereit meghatározó tényezők közül a legfontosabb szerepe a sportra, a versenysportra fordított piaci és természetesen kormányzati, állami forrásoknak van. Ezen a területen Magyarország európai összehasonlításban az élmezőnyben található, összhangban a Kormány azon döntésével, miszerint a sportot nemzetstratégia ágazatként határozta meg. Mindemellett itt is szükséges elmondani, hogy a források hatékony, ellenőrzött keretek között történő felhasználása biztosíthatja csak a versenyképesség további növelését, az eredményesség jelentős, a támogatások nagyságrendjével arányos növekedését.

7. A sport közvetett gazdasági hatása, annak számbavétele – a sport szatelitszámlák rendszere (SSzSz)

A sport, a sporttevékenységek társadalompolitikai jelentőségük mellett számottevően hozzájárulnak egy-egy ország gazdaságának teljesítményéhez, a gazdaság növekedéséhez, más ágazatok fejlődéséhez. Arra vonatkozóan, hogy ténylegesen meghatározható legyen a sport gazdasági hatása, jelentősége már a 1980-1990-es években koordinált európai projekt szerveződött Belgium, Dánia, Finnország, Franciaország, Németország, Hollandia részvételével, de mivel a sport általános meghatározása és adatgyűjtési rendszere ezen országokban teljesen eltérő volt az adatok nemzetközi összehasonlítására nem volt mód. Ezt követően, már a 2000-es évek közepén az Európai Bizottság megalakította a „Sport és gazdaság” nevű munkacsoportját, amelynek elsődleges feladata a sport gazdaságra gyakorolt hatásainak összegzése, a sport statisztikai módszerekkel történő gazdasági szempontú számbavétele, értékelése és ennek alapján a statisztikai sportszatelitszámlák (SSzSz) rendszerének kidolgozása volt. 2012-ben az EU Tanácsa és a tagállamok kiemelt fontosságú feladatként deklarálták az uniós szintű, adatokra épülő sportpolitika kialakítását, amelyben kiemelt helyet kapott a sportszatelitszámlák tagállami kialakítása, megalkotása és a 2017–2020 közötti, sportra vonatkozó uniós munkaterv alapján a sportszatelitszámlák tagállami jó gyakorlatainak megosztása volt. A legfrissebb tanulmányt ebben a témában 2018-ban készítette el az Európai Bizottság.

A Központi Statisztikai Hivatal 2019-ben készítette el a magyarországi sportszatelitszámla rendszer egy lehetséges modellkísérletét, együttműködésben a Budapesti Corvinus Egyetem szakértőivel. A projekt keretén belül áttekintésre kerültek a korábbi nemzetközi és hazai szakmai anyagok, illetve megtörtént a hazai módszertan kialakítása is.

10. ábra: A sport szatellit számla rendszere és a sport fogalmának vilniusi meghatározása

Forrás: KSH (2020)

A szatellit számlák jellemzően a nemzeti statisztikai számlarendszerhez szorosan kapcsolódó analitikus kimutatások, amelyek a nemzeti számlarendszernek a gazdaság egészének, illetve egy-egy ágazatának közvetlen adatait egészítik ki. „Ilyen funkcionális elemző számla többek között vonatkozhat a turizmus, a környezetvédelem, az oktatás, a kultúra, az egészségügy területére, vagy például a nonprofit szektorra. A sport, mint lehetséges szatellit terület azonban nincs nevesítve a nemzeti számlarendszer módszertani kézikönyveiben. A sport nemzetgazdaságban betöltött szerepének számszerűsítése nagyon összetett feladat, a sporttevékenységek által igénybe vett szolgáltatások és termékek rendkívül sokrétűek. A sportszatellit számla rendszere azért lehet a sporttal összefüggésbe hozható gazdasági területek összefogására leginkább megfelelő, mert a nemzeti számla rendszeréből olyan tételeket emel ki, amelyek alkalmasak a sport közvetett kapcsolatainak és tovagyrűző gazdasági hatásának bemutatására (A sport-szatellit számla (SSzSz) elkészítésének módszertani alapjai. KSH, 2020.)” A sportnak 2007-ben az Európai Bizottság által megalkotott ún. vilniusi meghatározása statisztikai jellegű megközelítés, és ami a sportnak az egyes nemzetgazdasági ágakra gyakorolt hatását próbálja kiemelni. Az alábbi ábra bemutatja a definíció három fő elemét.

A tapasztalatok sajnos azt mutatják, hogy a Magyarországon a sportra vonatkozóan kevés hivatalos statisztikai adat elérhető, illetve jelenik meg és más ágazatok (pl. oktatás, egészségügy) sportkiadásai csak korlátozottan és nem szisztematikusan kerül számbavételre. A sportágazat gazdasági adatai nem láthatóak a nemzeti számlákban sem, azok egyéb, jellemzően nem sportcélú szabadidős tevékenységekkel együtt jelennek meg. A nemzetközi tapasztalatok is azt mutatják, hogy csak azokkal az ágazatokkal érdemes részletesen foglalkozni, ahol a sport súlya szignifikánsan jelenhet meg, hisz itt (i) jobban dokumentálható a sport részaránya, (ii) a tapasztalatok alapján a 10 legnagyobb ágazat általában lefedi az adott ország sportgazdaságának felét-háromnegyedét. A KSH hivatkozott projektje még csak kísérleti jelleggel próbálta megbecsülni a sportnak a teljes hazai gazdaság teljesítményéhez való hozzájárulása értékét, azonban mindenképpen tanácsosnak tartjuk, – a turizmushoz hasonlóan-, a sportszatellit számla rendszer kialakítását, véglegesítését, illetve beépítését a KSH adatfelvételi, adatelemzési és összefoglaló STADAT táblakészletébe.

8. Kiemelt fókuszterületek, javaslatok

A sport és a közpénzek összefüggését, a sport társadalmi és gazdasági hatásainak bemutatását célzó tények, adatok, felvetések, következtetések alapján az alábbi javaslatokat érdemes külön is kiemelni:

- ▶ a sport világot, sport rendszerét egy egységes ökoszisztémaként kell tekinteni, és komplex megközelítéssel, annak összes társadalmi, illetve gazdasági (közvetlen és közvetett) hatását egyszerre érdemes feltárni, elemezni, folyamatosan monitorozva azt, ezúton meghatározva a sport tényleges helyét, szerepét, jelentőségét, akár egy nagy átfogó kutatás, tanulmány keretében,
- ▶ kiemelt helyen kell kezelni a társadalmi hatások vonatkozásában az egészséges életmódra való nevelést, a fizikai ellenállóképesség növelését, a mentális egészség javítását, a társadalmi jólét emelését,
- ▶ a sport gazdaságban betöltött szerepét tanácsos minden részletre kiterjedően elemezni, számba venni az összes közvetlen és közvetett összefüggést, externáliát, figyelembe véve a multiplikátor hatásokat is,
- ▶ az állam közvetlen részvétele mellett, a sport területén is nagyobb teret kell biztosítani a civil és egyéni kezdeményezéseknek, fókuszba állítva a szabadidős, valamint az amatőr sport megerősítését, ezáltal is javítva a társadalom egészségi állapotát, ellenállóképességét, az egészségben, aktív munkával eltöltött évek számát,
- ▶ továbbra is komoly figyelmet kell fordítani a sportrendezvények biztonságos lebonyolítására (Tóth, 2019.), a rend biztosítására, a nézők, a sportolók és a sportvezetők biztonságára,
- ▶ nagyobb hangsúlyt kell kapnia a sportban, a sport minden területén az üzleti alapú működésnek, illetve annak fenntarthatóságának,
- ▶ minden területre kiterjedően szükséges az innováció, az innovatív megoldások, technológiai fejlesztések, valamint digitális megoldások széleskörű elterjesztése, alkalmazása, hasznosítása, és ezzel is összefüggésben
- ▶ a jövőben is kiemelten kell kezelni a sportszakemberek, a sport bármely területén tevékenykedő munkatársak, vezetők oktatását, folyamatos képzését,
- ▶ a tudomány, a tudományos kutatások eredményeinek hatékony beépítése a sport minden területén.

9. Összegzés

A sportnak, mint nemzetstratégia ágazatnak kiemelt szerepe van Magyarország gazdasági, társadalmi fejlődésében, nemzetgazdasági, nemzetpolitikai céljainak sikeres megvalósításában.

A sport, a sporttevékenységek támogatása, a sportolás feltételeinek megteremtése, biztosítása – többek között – állami, közfeladat is, ami egyben állami finanszírozást, közpénzekkel való gazdálkodást is feltételez. A közpénzek felhasználásának legfontosabb alapelvei az átláthatóság, az elszámoltathatóság és az integritás, amely szempontok figyelembevétele a sportfinanszírozás területén is meghatározó

prioritást kell, hogy élvezzenek. Emellett és mindezzel összhangban a pénzköltségek hatékonyságának, közvetlen és közvetett megtérülésének, valamint a fenntarthatóságnak is egyre inkább meghatározó tényezőkké kell válniuk, illetve elengedhetetlen a piaci alapú finanszírozás bővülése, a magánforrások széleskörű bevonása feltételeinek megteremtése. A sport finanszírozásának az extenzív szakaszból át kell lépnie az intenzív fázisba és a sport területén is szükséges előtérbe helyezni a legmodernebb, innovatív technológiák bevezetését, fejlesztését, valamint átfogó alkalmazását. Megállapítható, hogy mindehhez létfontosságú egy korszerű digitalizált adatnyilvántartó, adatfeldolgozó, adatelemző, monitoring és ellenőrző, illetve döntéselőkészítő rendszer hatékony működése, működtetése is.

A sportra, a sportágazatra fordított költségek, investíciók, a sport ökoszisztémájának további tudatos, átgondolt fejlesztése sokszorosán megtérülő befektetéseknek értékelhetők, amelyek jelentős mértékben járulnak hozzá az egyének, a közösségek, a vállalkozások versenyképességének erősödéséhez, a gazdaság gyarapodásához, a társadalmi jólét növeléséhez. ■

Irodalom

1. A magyar sport jogi szabályozása. Szerk: Sárközy Tamás. HVG Orac, Budapest, 2019.
2. Bács, Zoltán György: Basic Socio-philosophical Incompatibilities, Strategies and Developing Practices as New Security Challenges, Nemzetbiztonsági Szemle, 2018. Special Issue 6.
3. Fazekas Attila: Sportigazgatási és sportjogi ismeretek. Jegyzet. Önkormányzati Minisztérium Sport Szakállamtitkárság. Budapest, 2009.
4. Keserű Cs.– Dénes Ferenc, 2007.: Nemzetközi sportfinanszírozás. Műhelytanulmány. Budapest.
5. Lentner Csaba, Hegedűs Szilárd, Nagy Vitéz: Correlations of Taxation and Macroeconomic Indicators in the OECD Member Countries from 2014 to the First Year of the Crisis Caused by COVID-19. JOURNAL OF RISK AND FINANCIAL MANAGEMENT 15 : 10 Paper: 464 , 17., 2022. <https://doi.org/10.3390/jrfm15100464>
6. Nemes András: Merre tart a sportjogi szabályozás? 1998. december, 6. évfolyam, 12. szám.
7. Priczinger Péter: Sportjog-I. kötet. A sportjog közjogi alapjai. Budapest, ELTE, Eötvös Kiadó, 2010.
8. Sárközy Tamás: A sport mint nemzetstratégiai ágazat. Polgári Szemle, 13. év. 4-6. szám, 2017.
9. The SPLISS model is a comparative high performance sport (HPS) model which was created by researchers from Belgium, United Kingdom, and Netherlands in 2002 with the purpose of seeking which factors will lead countries to international sporting success (e.g. Olympics, Paralympics, World Championships), De Bosscher, De Knop, van Bottenburg, & Shibli, 2002

10. Tóth Nikolett Ágnes: A sportjog mint sajátos szakjog. Budapest, Magyarország, Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó, 2019.
11. Tóth Nikolett Ágnes: A sportjog szakjogági jellege. *Gazdaság és Jog*. 2015. 23/9.
12. Tóth Nikolett Ágnes: A sportszerződések hazai jogszabályi háttere, különös tekintettel a labdarúgókra. *Magyar Jog*. 2015.
13. Tóth Nikolett Ágnes: Kereskedelmi szerződések a sportban- szponzoráció, arcu- latátvitel. *Gazdaság és Jog*, 2014.
14. Tóth Nikolett Ágnes: Sport, rendészet, innováció. Dobák Imre. Szakmaiság, sze- rénység, szorgalom: Ünnepi kötet a 65 éves Boda József tiszteletére. Dialóg Cam- pus Kiadó, Nordex Kft., 2018.
15. Tóth Nikolett Ágnes: Sportrendészet a sportigazgatás rendszerében. Budapest, Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Államtudományi és Közigazgatási Kar. 2019.

Internetes hivatkozás

16. <https://www.coe.int/en/web/sport/european-sports-charter>
17. Nádori László –Bátynyi Viola (2003): Európai Unió és a sport. Budapest: Dialóg Campus
18. Tar Csaba: A dopping és a sportjog kapcsolata magyarországi és nemzetközi vi- szonylatban. <file:///C:/Users/User/Desktop/Doktori%20iskola/Doktori%20iskola/dopping/tar22.htm>
19. Európai Unió Működéséről szóló szerződés, <https://eur-lex.europa.eu/EN/legal-content/summary/treaty-on-the-functioning-of-the-european-union.html>
20. Eurostat („European Statistical Office”; DG ESTA), <https://ec.europa.eu/eurostat>
21. http://olimpia.hu/images/MOB/Versenysport_strategia.pdf
22. <https://ec.europa.eu/assets/eac/sport/library/documents/xg-stat-ssa-manual-september-27.pdf>
23. <https://sport.ec.europa.eu/policies/sport-and-economy>
24. https://www.ksh.hu/stadat_files/ksp/hu/ksp0018.html, Letöltés: 2023.01.03.
25. <https://www.vg.hu/vilaggazdasag-magyar-gazdasag/2021/12/merfoldko-hoz-ert-a-hazai-sporttamogatas>

Jogszabályi hivatkozások

26. 1995. évi CXVII. tv., 1. számú melléklet
27. 1996. évi LXIV. törvény a sportról
28. 1996. évi LXXXI. törvény (Tao tv.)
29. 2004. évi I. tv. a sportról
30. 2005. évi CXX. tv.
31. 2010. évi LXXXIII. törvény sporttal összefüggő egyes törvények módosításáról
32. 65/2007. (VI. 27.) OGY határozat a Sport XXI. Nemzeti Sportstratégiáról
33. A sportról szóló 2004. évi I. törvény
34. EU Bizottság határozata: SA.31722 (2011/N)
35. EU Bizottság határozata: SA.46615 (2016/N)

Ábrák (a szerzők saját szerkesztése)

1. számú ábra: A sport alapvető funkciói
2. számú ábra: A sporttevékenységek finanszírozásának forrásai
3. számú ábra: A magyar költségvetés sportkiadásai 2010-2020 (folyóáron, millió forint)
4. számú ábra: A költségvetés sportkiadásainak struktúrája és megoszlása 2010-2020
5. számú ábra: A magyar költségvetés GDP arányos sportkiadásai 2010-2021 (GDP adat folyóáron, milliárd forint)
6. A látványcsapatsportágak (2011-2020), illetve a kiemelt sportágak állami támogatása (2000-2020)
7. Nemzeti sportközpontok – Kemény Ferenc program 2017-2022
8. Az utánpótlás fejlesztésére, illetve a versenysportra fordított állami támogatások eredményességének alakulása (2000-2020)
9. A SPLISS modell, annak pillérei és a pénzügyi, finanszírozási pillér mérési területei, alkategóriái
10. A sport szatelitszámla rendszere és a sport fogalmának vilniusi meghatározása